

Saksnr. 14/3676

27.03.2015

Høringsnotat -

Opplysningsplikt om finansiell informasjon på skatteområdet

Innhold

1	Innledning	3
2	Bakgrunn	3
3	Sammendrag	5
4	Omstrukturering av opplysningspliktbestemmelsene i ligningsloven kapittel 5	6
4.1	Gjeldende rett	6
4.2	Departementets vurderinger og forslag	7
5	Forskriftshjemler	11
5.1	Gjeldende rett	11
5.2	Departementets vurderinger og forslag	12
5.2.1	Innledning	12
5.2.2	Aktsomhetsprosedyrer mv.	12
5.2.3	Andre plikter	13
5.2.3.1	Registreringsplikt	13
5.2.3.2	Dokumentasjonsplikt	14
5.2.3.3	Opplysningsplikt ved formidling av bestemte betalinger	14
5.2.3.4	Opplysningsplikt om kontonummer for overføring av tilgodebeløp etter skatteavregning	15
6	Effektiv gjennomføring og omgåelse	15
6.1	Standarden	15
6.2	Departementets vurderinger og forslag	16
7	Ikraftsetting	18
8	Økonomiske og administrative konsekvenser	18
9	Lovforslag	19

1 INNLEDNING

Departementet foreslår endringer i ligningslovens regler om opplysningsplikt om finansiell informasjon. Forslaget innebærer blant annet at bestemmelsene om opplysningsplikt om finansiell informasjon samles i én bestemmelse i ligningsloven kapittel 5 om opplysningsplikt for tredjepart. I tillegg foreslås enkelte endringer som følge av at Norge har forpliktet seg til å implementere OECDs nye internasjonale standard for automatisk utveksling av finansielle kontoopplysninger på skatteområdet, kjent som «the Common Reporting Standard» (CRS).

2 BAKGRUNN

Globalisering og fri bevegelighet av kapital over landegrenser medfører økte muligheter for grenseoverskridende skatteunndragelser. Skattytere kan ved å plassere verdier i utlandet unngå skatteforpliktelser de har i hjemlandet. Samarbeid mellom skattemyndigheter i ulike land er et avgjørende virkemiddel for å motvirke denne typen skatteunndragelser, og utveksling av opplysninger for skatteformål står sentralt i dette arbeidet.

I 2010 vedtok den amerikanske kongressen regler om utenlandske institusjoners rapporteringsplikt til amerikanske myndigheter. Regelverket er kjent under navnet «Foreign Account Tax Compliance Act» (FATCA). Regelverket medfører at norske og andre utenlandske finansinstitusjoner som ikke underlegges rapporteringsansvar, risikerer sanksjoner fra amerikanske myndigheter i form av 30 prosent kildeskatt på betalinger med amerikansk kilde.

Norge valgte, i likhet med en rekke andre land, å inngå en bilateral avtale med USA om automatisk utveksling av opplysninger og gjennomføring av FATCA. Avtalen sikrer at begge landene innhenter skatterrelevante opplysninger fra sine finansinstitusjoner og automatisk sender disse opplysningene til skattyters hjemland. Denne avtalen er den første bilaterale avtalen av sitt slag som Norge har inngått med en annen stat.

Den mellomstatlige avtalen mellom Norge og USA medførte et behov for enkelte endringer og tilpasninger i de norske reglene om opplysningsplikt for tredjeparter. Disse endringene er omtalt i Prop. 1 LS (2013-2014) kapittel 16 og ble vedtatt ved lov 13. desember 2013 nr. 113. Ved gjennomføringen av lovendringene og de internasjonale forpliktelsene som fulgte av avtalen, ble hjemmelsgrunnlaget for opplysningspliktene gitt en generell anvendelse. Ved forskrift ble imidlertid opplysningspliktene og de utfyllende reglene gitt en begrenset anvendelse for å oppfylle de internasjonale forpliktelsene i henhold til avtalen mellom Norge og USA.

Med utgangspunkt i modellavtalen for automatisk informasjonsutveksling og gjennomføring av FATCA, som ble utarbeidet i samarbeid mellom G5-landene og USA, har OECD utviklet en ny internasjonal standard for automatisk utveksling av finansielle kontoopplysninger, kjent som «the Common Reporting Standard» (CRS).¹ Den nye standarden for automatisk informasjonsutveksling inneholder blant annet regler om hvilke institusjoner og kontoer som omfattes av rapporteringspliktene, og spesifiserte aktsomhetsprosedyrer som institusjonene skal følge for å identifisere kontohavere og reelle rettighetshavere («due diligence-prosedyrer»). CRS bygger i utstrakt grad på FATCA, men inneholder enkelte forskjeller og avvik. Forskjellene mellom CRS og FATCA har særlig bakgrunn i at CRS legger til rette for multilateral gjennomføring. I tillegg er enkelte særskilte trekk som har sitt utspring i amerikansk intern rett blitt endret eller tatt ut ved utviklingen av CRS.

På vegne av Norge signerte finansministeren 29. oktober 2014 en multilateral kompetent myndighetsavtale² om automatisk utveksling av finansielle kontoopplysninger basert på CRS. Avtalen er inngått med hjemmel i artikkel 6 i OECDs og Europarådets multilaterale konvensjon om gjensidig administrativ bistand i skattesaker, som Norge har tiltrådt. Den multilaterale avtalen er åpen for undertegning

¹ Se <http://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/standard-for-automatic-exchange-of-financial-information-in-tax-matters.htm>

² Se https://www.regjeringen.no/contentassets/b890040c89cc4011b8d98b474f33875f/mcaa_norway.pdf

for alle land og andre jurisdiksjoner som har tiltrådt konvensjonen. Hittil har 52 jurisdiksjoner undertegnet den multilaterale kompetente myndighetsavtalen. Det er antatt at en rekke andre jurisdiksjoner vil slutte seg til avtalen på et senere tidspunkt. Avtalen utgjør et rammeverk for utvekslingen av finansielle opplysninger mellom skattemyndigheter. Før avtalen trer i kraft og får virkning må myndighetene i de aktuelle jurisdiksjonene bli enige om å inngå et bilateralt forhold, samt gjennomføre eventuelle nødvendige endringer for å innhente og utveksle opplysningene. Selve informasjonsutvekslingen mellom de enkelte jurisdiksjonene vil også skje på en bilateral basis.

I avtalen har norske myndigheter, i likhet med de fleste andre jurisdiksjonene, uttrykt en intensjon om at den første utvekslingen av opplysninger skal skje i september 2017. For at dette skal være mulig må regelverksendringer i norsk intern rett for gjennomføring av avtalen være på plass innen 1. januar 2016.

Etter departementets oppfatning er gjeldende bestemmelser om opplysningsplikt i ligningsloven kapittel 5, etter endringene i forbindelse med innføringen av FATCA, tilstrekkelige for å gjennomføre kravene i CRS og å oppfylle rapporteringspliktene under den multilaterale avtalen om automatisk informasjonsutveksling. Departementet ser imidlertid behov for en opprydding i bestemmelsene om opplysningsplikt om finansielle forhold, samt enkelte tilpasninger til kravene i CRS.

3 SAMMENDRAG

Departementet foreslår at opplysningspliktene om finans og forsikring samles i én bestemmelse, ligningsloven § 5-3. Bestemmelsen foreslås å regulere hvem som skal gi opplysninger og hva det skal gis opplysninger om. Samlingen i én bestemmelse innebærer at ordlyden blir noe mer generell enn i gjeldende bestemmelser, noe som vil legge til rette for senere utvidelser av opplysningsplikten om finansiell informasjon i forskrift. I tillegg foreslås det forskriftshjemler for gjennomføring av kravene etter CRS

og FATCA. Forskriftshjemmelen for gjennomføring av avtalen om automatisk informasjonsutveksling og gjennomføring av FATCA foreslås endret og konkretisert sammenlignet med gjeldende rett. Det foreslås også en særskilt bestemmelse om omgåelse, og at virkeområdet for pålegg om bokføring utvides til å omfatte dokumentasjonsplikter som har sin bakgrunn i CRS og FATCA.

Forslag til forskriftsendringer for gjennomføring av CRS vil bli sendt på egen høring av Skattedirektoratet.

4 OMSTRUKTURERING AV OPPLYSNINGSPLIKTBESTEMMELSENE I LIGNINGSLOVEN KAPITTEL 5

4.1 Gjeldende rett

Ligningsloven kapittel 5 omhandler tredjeparters plikt til å gi opplysninger automatisk til skattemyndighetene.

Ved lov 13. desember 2013 nr. 113 ble det gjort endringer i ligningsloven for å gjennomføre forpliktelsene etter avtalen med USA om automatisk utveksling av opplysninger og gjennomføring av FATCA. Endringene er omtalt i Prop. 1 LS (2013-2014) kapittel 16. Anvendelsesområdet for opplysningspliktene i ligningsloven § 5-4 om finansielle instrumenter mv. og § 5-9 bokstav c om innskudd i verdipapirfond ble utvidet. Det ble lagt til grunn at ligningsloven §§ 5-3, 5-5 nr. 3 og 5-9 bokstav a var tilstrekkelige til å oppfylle de krav avtalen med USA stiller til rapportering av innskuddskontoer, forsikringsavtaler med gjenkjøpsverdi og livrentekontrakter. De nye opplysningspliktene ble gjort generelle som de øvrige opplysningspliktene etter kapittelet, slik at pliktene skal gjelde alle kunder bosatt i Norge og utlandet (herunder amerikansk bosatte og amerikanske statsborgere). Regler om utenlandsk identifikasjonsnummer ble tatt inn i ligningsloven § 5-11. I ligningsloven § 5-12 nr. 4 ble det inntatt hjemmel til i forskrift å gi de bestemmelser som er nødvendige for å sikre norsk overholdelse av avtalen.

Utfyllende regler til ligningsloven kapittel 5 er gitt i samleforskrift 17. september 2013 nr. 1092 om tredjeparters opplysningsplikt.

4.2 Departementets vurderinger og forslag

CRS bygger i utstrakt grad på FATCA, og omfatter i det vesentligste de samme institusjonene og kontotypene. De nye opplysningspliktene som ble innført i ligningsloven i forbindelse med FATCA ble gjort generelle og gjelder for alle kunder. Departementet legger til grunn at de gjeldende bestemmelsene om opplysningsplikt i ligningsloven kapittel 5 er tilstrekkelige til å oppfylle kravene CRS stiller til hvem som skal rapportere til skattemyndighetene og hvilke opplysninger som skal gis. Det er derfor ikke nødvendig med endringer i hvem som har opplysningsplikt og hva som skal rapporteres.

Opplysningspliktene som gjelder finans- og forsikringsområdet er spredt på forskjellige bestemmelser i ligningsloven kapittel 5. Blant annet som følge av den internasjonale utviklingen på informasjonsutvekslingsområdet blir disse opplysningspliktene stadig mer sentrale. For å bedre oversiktligheten og brukervennligheten i loven foreslår departementet en omstrukturering av ligningsloven kapittel 5, slik at alle opplysningsplikter om finans og forsikring mv. samles i én bestemmelse. Dette gjelder opplysningsplikter om både norske og utenlandsk bosatte kunder. Bestemmelsen vil dermed omfatte både regler som bare gjelder interne forhold, og regler som har sin bakgrunn i CRS og FATCA. Forslaget om en felles lovbestemmelse vil også legge til rette for en mer oversiktlig struktur i samleforskriften om tredjeparters opplysningsplikt. Reglene foreslås samlet i ligningsloven § 5-3. Forslaget til ligningsloven § 5-3 er ment å erstatte gjeldende §§ 5-3 nr. 1 og 2, 5-4, 5-9 bokstav a, b, c og f, samt de deler av § 5-5 nr. 3 som gjelder forsikringsselskaper. Departementet foreslår også at forskriftshjemmelen i ligningsloven § 5-12 nr. 4 om gjennomføring av forpliktelser om automatisk utveksling konkretiseres og videreføres i § 5-3, se nærmere om dette nedenfor.

Forslaget til § 5-3 nr. 1 fastslår hvem som har opplysningsplikt etter bestemmelsen. Etter bokstav a har finansinstitusjoner som definert i finansieringsvirksomhetsloven § 1-3 plikt til å gi opplysninger, jf. gjeldende § 5-3 nr. 1 bokstav a første alternativ i ligningsloven. Bokstav b bestemmer at verdipapirforetak, jf. verdipapirhandelloven § 2-3 første ledd, er omfattet av opplysningsplikten, jf. gjeldende § 5-3 nr. 1 bokstav b første alternativ og § 5-4 nr. 1 bokstav b i ligningsloven. Verdipapirregistre etter verdipapirregisterloven § 1-3 skal gi opplysninger etter forslaget til ligningsloven § 5-3 nr. 1 bokstav c, som viderefører § 5-4 nr. 1 bokstav a for så vidt gjelder hvem som skal gi opplysninger. Bokstav d omhandler pensjonskasser etter forsikringsvirksomhetsloven kapittel 7, jf. gjeldende ligningslov § 5-3 nr. 1 bokstav c. Etter bokstav e er forsikringsselskaper etter forsikringsvirksomhetsloven kapittel 1 omfattet, jf. gjeldende ligningslov § 5-5 nr. 3 og § 5-9 bokstav a.

Bokstav f gjelder forvaltningsselskaper etter verdipapirfondloven § 1-2 første ledd nr. 2, mens bokstav g gjelder verdipapirfond etter verdipapirfondloven § 1-2 første ledd nr. 1. Disse opplysningspliktige er i dag regulert i ligningsloven § 5-9 bokstav c. Bokstav h gjelder alternative investeringsfond etter lov om alternative investeringsfond § 1-2 bokstav a.

Forslaget til § 5-3 nr. 1 bokstav i om andre investeringsenheter viderefører ligningsloven § 5-9 bokstav c siste alternativ. CRS inneholder en definisjon av begrepet «Investment Entity» i del VIII bokstav A punkt 6. Etter denne definisjonen omfatter begrepet «Investment Entity» enheter som utfører bestemte aktiviteter eller handlinger. Handlingene eller aktivitetene omfatter: (i) handel med pengemarkedsinstrumenter, utenlandsk valuta, børss-, rente- og indeksinstrumenter, omsettelige verdipapirer eller råvareterminkontrakter, (ii) individuell og kollektiv porteføljeforvaltning, eller (iii) annen form for investering, administrering eller forvaltning av finansielle aktiva eller penger på vegne av andre personer. En enhet faller inn under definisjonen av en investeringsenhet dersom enheten primært, og som ledd i virksomhet, utfører en eller flere av disse aktivitetene for eller på vegne av en kunde. Definisjonen av

investeringsenhet omfatter også enhver enhet hvis bruttoinntekt primært kan henføres til investering, reinvestering eller handel med finansielle aktiva, når enheten styres, forvaltes eller på annen måte ledes av en annen finansinstitusjon. Departementet legger til grunn at ordlyden i forslaget til ligningsloven § 5-3 nr. 1 bokstav i er vid nok til å omfatte de samme enhetene som faller inn under definisjonen av «Investment Entity» i CRS.

Nr. 1 bokstav j bestemmer at andre som har penger til forvaltning eller driver utlånsvirksomhet eller låneformidling som næring, samt andre som tar del i forvaltningen eller omsetningen av finansielle instrumenter eller andre finansielle produkter for andres regning som ledd i sin forretningsvirksomhet, også er opplysningspliktige etter § 5-3. Bestemmelsen viderefører ligningsloven § 5-3 nr. 1 bokstav a og b siste alternativ og § 5-4 nr. 1 bokstav c for så vidt gjelder hvem som har opplysningsplikt, og er ment å fange opp innretninger som driver samme type virksomhet som institusjonene oppregnet i de foregående bokstavene, men som ikke faller inn under noen av de nevnte gruppene. Departementet legger til grunn at blant annet e-pengeforetak vil kunne falle inn under bokstav j, og at «innskudd» i e-penger dermed vil kunne omfattes av opplysningsplikten.

Forslaget til § 5-3 nr. 2 regulerer hva det skal gis opplysninger om. Etter forslaget skal det gis opplysninger om innskuddskontoer og lånekontoer, innskudd i verdipapirfond og alternative investeringsfond, innskudd og andre interesser i andre investeringsenheter, finansielle instrumenter og andre finansielle produkter, forsikringer, individuelle pensjonsavtaler og innskuddspensjonsordninger mv. Kontoer for boligsparing for ungdom, som i dag er regulert i § 5-9 bokstav b, vil omfattes av begrepet «innskuddskonti». Opplysningene skal blant annet vise saldo eller verdi, avkastning, utbetalinger, erverv og realisasjon.

I § 5-3 nr. 3 første punktum foreslås det regulert hvem opplysningene skal gjelde. Det skal gis opplysninger som nevnt i § 5-3 nr. 2 for blant annet den enkelte kontohaver, disponent, investor, forsikringstaker, forsikrede og mottaker av utbetalinger.

Forslaget til § 5-3 nr. 2 første og annet punktum og nr. 3 første punktum er ment å samle de delene av ligningsloven §§ 5-3 nr. 1, 5-4 nr. 2, 5-5 nr. 3 og 5-9 bokstav a, b, c og f som gjelder hvilke opplysninger som skal gis. Når dette samles, vil ordlyden bli mer generell enn i gjeldende bestemmelser ved at hvilke opplysninger som skal gis knyttes opp mot en større gruppe opplysningspliktige enn i dag. Dette innebærer imidlertid ikke at alle opplysningene som skal gis vil være aktuelle for alle de opplysningspliktige. Det samme gjelder konkretiseringen av hvem det skal gis opplysninger om.

Ved at ordlyden blir mer generell vil forslaget til § 5-3 legge til rette for senere utvidelser av opplysningsplikten om finansielle forhold i forskrift. Det er eksempelvis aktuelt å gi bestemmelser om opplysningsplikt om kursgevinst eller kurstap og valutasort på valutalån og valutainnskudd. Slike utvidelser av opplysningsplikten vil nå kunne skje i forskrift. For eksempel vil opplysninger om kursgevinst eller kurstap på valutalån omfattes av realisasjon av lånekontoen som nevnt i forslaget til § 5-3 nr. 2. Skattedirektoratet arbeider nå med et forslag om endringer i opplysningsplikten om valutalån og valutainnskudd, som må sendes på høring på vanlig måte, i likhet med forskriftsendringer for gjennomføring av CRS.

Departementet viser til forslag til ligningsloven § 5-3 nr. 1, 2 og 3.

Som følge av at opplysningspliktene om finans og forsikring foreslås samlet én bestemmelse, er det nødvendig med endringer i flere av de øvrige bestemmelsene i ligningsloven kapittel 5.

Ligningsloven § 5-3 nr. 3 om aksjeselskaper mv. og deltakerlignede selskapers opplysningsplikt om gjeld og rentebetalinger til personlig skattyter fanges ikke opp av

forslaget til ny § 5-3. Bestemmelsen foreslås videreført i § 5-4. Gjeldende § 5-4 videreføres i forslaget til ny § 5-3.

Opplysningsplikten i gjeldende § 5-5 nr. 3 for Norsk Pasientskadeerstatning og andre som utbetaler erstatning for personskade og tap av forsørger vil ikke fanges opp av forslaget til ny § 5-3. Departementet foreslår at dette videreføres i § 5-5 nr. 3.

Departementet viser til forslag til endringer i ligningsloven §§ 5-4 og 5-5 nr. 3.

Gjeldende § 5-9 bokstav a, b, c og f vil fanges opp av forslaget til § 5-3.

5 FORSKRIFTSHJEMLER

5.1 Gjeldende rett

Ligningsloven § 5-12 nr. 1 gir departementet hjemmel til å gi forskrifter om utfylling og gjennomføring av opplysningsplikten etter lovens kapittel 5. Forskriftene kan begrense og frita for opplysningsplikt, og fravike lovens regler om hvor og når opplysningene skal gis. I nr. 2 er det oppregnet nærmere bestemte typer av bestemmelser som kan gis. Etter nr. 3 kan departementet fastsette skjemaer som skal nyttes når det gis opplysninger.

Etter ligningsloven § 5-12 nr. 4 kan departementet i forskrift gi bestemmelser for å gjennomføre forpliktelser om automatisk utveksling av opplysninger som følger av overenskomst med fremmed stat, jf. dobbeltbeskatningsavtaleloven. Adgangen omfatter også andre forpliktelser som følger av samme overenskomst. Bestemmelsen ble innført ved lov 13. desember 2013 nr. 113 for å sikre norsk overholdelse av avtalen med USA om automatisk informasjonsutveksling og gjennomføring av FATCA. Bestemmelsen gir blant annet hjemmel til å gi regler om bestemte aktsomhetsprosedyrer som institusjonene skal gjennomføre for å identifisere hvilke kontoer som omfattes av opplysningsplikten. Endringene er omtalt i Prop. 1 LS (2013-2014) kapittel 16.

Ligningsloven § 5-3 nr. 2 bestemmer at opplysningspliktige etter bestemmelsens nr. 1 etter nærmere spesifikasjoner plikter å gi opplysninger om kontonummer som er aktuelle for overføring av eventuelle tilgodebeløp etter skatteavregning.

5.2 Departementets vurderinger og forslag

5.2.1 Innledning

Som en del av forslaget om å omstrukturere ligningsloven kapittel 5 foreslår departementet å flytte forskriftshjemlene for gjennomføring av CRS og FATCA fra ligningsloven § 5-12 nr. 4 til § 5-3.

Etter departementets syn er det hensiktsmessig å gjøre forskriftshjemlene i forslaget til ligningsloven § 5-3 noe mer konkrete enn gjeldende § 5-12 nr. 4 i den forstand at det angis nærmere hvilke typer forskriftsbestemmelser som kan gis. Ligningsloven § 5-12 nr. 1 til 3 vil fremdeles gi hjemmel for utfylling av opplysningsplikten.

5.2.2 Aktsomhetsprosedyrer mv.

Etter forslaget til § 5-3 nr. 3 annet punktum skal opplysningspliktige identifisere kontohavere mv. som nevnt i nr. 3 første punktum og reelle rettighetshavere. Det kan i forskrift gis nærmere bestemmelser om fremgangsmåten ved slik identifisering. Bestemmelsen skal gi hjemmel for gjennomføring i forskrift av kravene til aktsomhetsprosedyrer som følger av CRS og FATCA. Dette er prosedyrer som de opplysningspliktige skal følge for å identifisere bestemte kontohavere og reelle rettighetshavere. Aktsomhetsprosedyrene bygger på de samme prinsippene som bestemmelsene om kundekontroll i hvitvaskingsregelverket. Departementet foreslår at det presiseres særskilt at det kan gis forskrifter om at institusjonene skal innhente egenerklæring fra kunder om skattemessig bosted mv. Slike regler er gitt for gjennomføring av FATCA, og vil måtte gis for gjennomføring av CRS.

CRS forutsetter at landene har sterke virkemidler på plass for å sikre at det innhentes gyldige egenerklæringer i de tilfellene dette er påkrevd. I kommentarene til CRS s. 211

vises det til at en effektiv måte å oppnå dette på er å innføre regler om at åpning av konto er betinget av at det mottas en gyldig egenerklæring fra kunden. Det vises til at landene også kan velge andre løsninger, for eksempel sanksjoner overfor kontohavere som ikke leverer gyldig egenerklæring eller overfor finansinstitusjoner som ikke treffer tilstrekkelige tiltak for å innhente egenerklæring ved kontoåpning.

Etter reglene om kundekontroll i hvitvaskingsregelverket skal en institusjon ikke etablere et kundeforhold eller utføre en transaksjon dersom kundekontroll ikke kan gjennomføres, jf. hvitvaskingsloven § 10. Etter departementets oppfatning bør det i ligningsloven gis regler om konsekvensene av at pliktig egenerklæring ikke er innhentet ved opprettelse av ny kontoavtale. Departementet foreslår derfor presisert i § 5-3 nr. 3 siste punktum at det i forskrift kan gis bestemmelser om at virkningen av manglende innhenting av egenerklæring skal være at slik kontoavtale ikke kan inngås.

Departementet viser til forslag til ligningsloven § 5-3 nr. 3.

5.2.3 Andre plikter

I tillegg til regler om aktsomhetsprosedyrer er det nødvendig med enkelte andre grupper forskriftsbestemmelser for gjennomføring av CRS og FATCA. Departementet foreslår særskilte hjemler for slike forskrifter.

5.2.3.1 Registreringsplikt

Etter forslaget til § 5-3 nr. 1 siste punktum kan det i forskrift gis regler om registreringsplikt hos utenlandske skattemyndigheter. I samleforskrift 17. september 2013 nr. 1092 om tredjeparters opplysningsplikt § 5-12-30 er det gitt bestemmelser om at rapporterende finansielle institusjoner skal registrere seg hos amerikanske skattemyndigheter for å få tildelt globalt identifikasjonsnummer og bli oppført på listen over deltakende finansielle institusjoner. Norske finansinstitusjoner skal etter avtalen om automatisk informasjonsutveksling og gjennomføring av FATCA artikkel 4 punkt 1 anses å overholde de amerikanske FATCA-reglene og ikke bli gjenstand for kildeskatt etter denne lovgivningen så lenge norske skattemyndigheter og norske

finansinstitusjoner overholder sine forpliktelser. Avtalens artikkel 4 punkt 1 bokstav c viser til de registreringskrav som gjelder for finansinstitusjoner i land som har inngått avtale med USA om gjennomføring av FATCA.

Departementet viser til forslag til ligningsloven § 5-3 nr. 1 siste punktum.

5.2.3.2 Dokumentasjonsplikt

CRS del IX bokstav A punkt 2 forutsetter at landene har regler som pålegger institusjonene å føre dokumentasjon over hvilke prosedyrer som er gjennomført og hvilken informasjon som er benyttet ved gjennomføringen av aktsomhetsprosedyrene. I kommentarene til CRS s. 209 vises det til at dokumentasjonen skal oppbevares i minst fem år etter den aktuelle rapporteringsperioden. I samleforskriften om tredjeparters opplysningsplikt § 5-12-26 er det gitt nærmere regler for gjennomføring av FATCA om finansielle institusjoners oppbevaring av dokumentasjon. I ligningsloven § 5-3 nr. 3 tredje punktum foreslår departementet hjemmel til å gi forskriftsbestemmelser om plikt til å oppbevare opplysninger og dokumentasjon benyttet i forbindelse med identifisering av kontohavere mv. etter regler gitt i og i medhold av § 5-3.

Departementet viser til forslag til ligningsloven § 5-3 nr. 3 tredje punktum.

5.2.3.3 Opplysningsplikt ved formidling av bestemte betalinger

FATCA-avtalen artikkel 4 punkt 1 bokstav b krever at finansinstitusjonene gir opplysninger til skattemyndighetene om betalinger i inntektsårene 2015 og 2016 til ikke-deltakende finansinstitusjoner. Bestemmelser om dette er gitt i forskriften om tredjeparters opplysningsplikt § 5-12-40 flg.

FATCA-avtalen artikkel 4 punkt 1 bokstav e gjelder rapporteringsplikt for finansinstitusjoner som opptrer som mellommenn eller forvaltere. Bestemmelsen medfører at dersom én eller flere av forvalterne i kjeden er en ikke-deltakende finansinstitusjon, skal de rapporterende finansinstitusjonene gi opplysninger oppover i forvalterkjeden om at det vil bli foretatt en betaling til en ikke-deltakende institusjon.

Bestemmelsen er inntatt for å sikre at det blir foretatt riktig kildeskattetrekk etter reglene i den amerikanske FATCA-lovgivningen. Bestemmelser om dette er gitt i samleforskriften om tredjeparters opplysningsplikt § 5-12-31.

Departementet foreslår i ligningsloven § 5-3 nr. 2 siste punktum hjemmel til i forskrift å gi bestemmelser om opplysningsplikt om bestemte betalinger som de opplysningspliktige formidler.

Departementet viser til forslag til ligningsloven § 5-3 nr. 2 siste punktum.

5.2.3.4 Opplysningsplikt om kontonummer for overføring av tilgodebeløp etter skatteavregning

Departementet foreslår at ligningsloven § 5-3 nr. 2 om opplysningsplikt om kontonummer som er aktuelle for overføring av eventuelle tilgodebeløp etter skatteavregning videreføres i § 5-3 nr. 2 siste punktum.

6 EFFEKTIV GJENNOMFØRING OG OMGÅELSE

6.1 Standarden

CRS del IX bokstav A forutsetter at landene har regler og administrative prosedyrer for å sikre effektiv gjennomføring og overholdelse av rapporteringspliktene og aktsomhetsprosedyrene som er inntatt i standarden. Dette innebærer blant annet administrative prosedyrer for å kontrollere rapporteringspliktige institusjoners etterlevelse av pliktene, og administrative prosedyrer for å følge opp institusjoner når udokumenterte kontoer rapporteres. Landene skal ha effektive håndhevelsesbestemmelser mot manglende etterlevelse. Det må også finnes prosedyrer for å sikre at innretninger og kontoer som anses som ikke-rapporterende finansinstitusjoner og unntatte kontoer fortsetter å ha lav risiko for å anvendes til skatteunndragelser.

Etter CRS del IX bokstav A punkt 1 skal landene ha regelverk som hindrer finansinstitusjoner, personer eller mellommenn i å innrette seg for å omgå forpliktelsene til å rapportere og gjennomføre aktsomhetsprosedyrer.

6.2 Departementets vurderinger og forslag

Ligningsloven har en rekke bestemmelser om opplysningsplikt for tredjepart i kapittel 5. Disse bestemmelsene suppleres av bestemmelser om plikt for tredjeparter til å gi kontrollopplysninger etter krav fra skattemyndighetene i lovens kapittel 6.

Departementet legger til grunn at skattemyndighetene vil kunne kontrollere etterlevelse av opplysningsplikten som pålegges for å implementere CRS.

Ligningsloven har også bestemmelser om håndhevelse av opplysningspliktene etter loven. Etter § 10-6 kan tredjeparter som ikke har etterkommet plikten til å gi opplysninger etter lovens kapittel 5, ilegges en daglig løpende tvangsmulkt frem til oppfyllelse skjer. Tredjeparter som ikke gir pliktige opplysninger kan også ilegges gebyr etter § 10-8. Bestemmelsene om tvangsmulkt og gebyr omfatter ikke bare tilfeller hvor tredjeparten unnlater helt å gi pliktige opplysninger, men også tilfeller der opplysningene som gis er uriktige. Dersom en institusjon ikke følger påkrevde aktsomhetsprosedyrer etter bestemmelser gitt i medhold av forslaget til § 5-3, antas det at dette normalt vil medføre feil eller mangler ved opplysningene som gis eller at det ikke gis pliktige opplysninger overhodet. Reglene om tvangsmulkt og gebyr i ligningsloven vil da komme til anvendelse. Lovens kapittel 12 gir i tillegg regler om straff.

Departementet legger til grunn at de internrettslige reglene om kontroll, tvangsmulkt, gebyr og eventuelt straff i all hovedsak er tilstrekkelige til å oppfylle kravene til effektiv gjennomføring som følger av CRS.

De gjeldende bestemmelsene om reaksjoner i ligningsloven vil imidlertid ikke ramme manglende etterlevelse av plikt til å dokumentere aktsomhetsprosedyrer mv. som gis i

medhold av forslaget til § 5-3 nr. 3 tredje punktum, jf. omtale ovenfor i punkt 5.2.3.2. Disse dokumentasjonsbestemmelsene vil ha klare likheter med bokføringsregelverket. Ligningsloven § 6-6 nr. 1 gir i dag skattemyndighetene adgang til å gi pålegg om bokføring til bokføringspliktige som ikke oppfyller sin plikt til å innrette bokføringen, spesifikasjonen, dokumentasjonen og oppbevaringen av regnskapsopplysninger i samsvar med regler gitt i og i medhold av bokføringsloven. Dersom pålegget ikke etterkommes innen en nærmere fastsatt frist, kan det ilegges en løpende tvangsmulkt etter § 10-6 nr. 2 frem til utbedring skjer. Etter departementets syn vil bokføringspålegg med eventuell etterfølgende tvangsmulkt være en hensiktsmessig reaksjon ved manglende etterlevelse av dokumentasjonsregler gitt i medhold av forslaget til § 5-3 nr. 3. Departementet foreslår derfor presiseringer i ligningsloven § 6-6 nr. 1 slik at skattemyndighetene gis adgang til å ilegge bokføringspålegg ved manglende oppfyllelse av dokumentasjonsplikter gitt i medhold av § 5-3 nr. 3.

Det vises til forslag til endringer i ligningsloven § 6-6 nr. 1.

Departementet foreslår i tillegg en særskilt bestemmelse om omgåelse i ligningsloven § 5-3 nr. 4. Bestemmelsen foreslås å gjelde generelt for opplysningsplikt etter § 5-3, men antas først og fremst å være aktuell for opplysningsplikter som har bakgrunn i CRS og FATCA.

Forslaget til § 5-3 nr. 4 skal komme til anvendelse dersom den opplysningspliktige etter § 5-3 gjennomfører eller medvirker til bestemte handlinger. Begrepet «handling» er ment å skulle tolkes vidt, og vil for eksempel omfatte transaksjoner. Bestemmelsen er ment å ramme handlinger fra den opplysningspliktiges side hvor det hovedsakelige formålet er å unngå pliktene gitt i eller i medhold av § 5-3, altså reglene om opplysningsplikt og aktsomhetsprosedyrer. Medvirkning vil blant annet kunne omfatte tilfeller hvor den opplysningspliktige har kjennskap til en handling hvor det hovedsakelige formålet med handlingen er å unngå pliktene etter bestemmelsen, men hvor den opplysningspliktige likevel velger å gjennomføre den aktuelle transaksjonen

mv. Konsekvensene av at vilkårene er oppfylt skal være at pliktene etter bestemmelsen likevel skal gjelde.

Departementet viser til forslag til ligningsloven § 5-3 nr. 4.

7 IKRAFTSETTING

Departementet foreslår at lovendringene skal tre i kraft straks. Pliktene etter bestemmelsen vil imidlertid være begrenset av gjeldende forskrifter inntil nye rapporteringsløsninger er på plass og nye forskrifter er vedtatt.

8 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Forslagene til lovendringer som fremmes i høringsnotatet her innebærer i hovedsak en omstrukturering av bestemmelser i ligningsloven kapittel 5, endringer i forskriftshjemler og innføring av en bestemmelse om omgåelse. Samlingen av opplysningspliktene i én bestemmelse innebærer at ordlyden blir noe mer generell enn i gjeldende bestemmelser, noe som vil legge til rette for senere utvidelser av opplysningsplikten om finansiell informasjon i forskrift. Forslagene her medfører ikke i seg selv vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser for de opplysningspliktige, skattemyndighetene eller skattyterne. De nærmere konsekvensene av blant annet gjennomføringen av CRS vil avhenge av den nærmere utformingen av forskrifter. Departementet viser til at en nærmere beskrivelse av økonomiske og administrative konsekvenser vil følge av Skattedirektoratets høringsnotat om forskriftsendringer.

9 LOVFORSLAG

I

I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) gjøres følgende endringer:

§ 5-3 skal lyde:

§ 5-3 *Om finans og forsikring*

1. Plikt til å gi opplysninger om finans og forsikring har
 - a) finansinstitusjoner, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-3,
 - b) verdipapirforetak, jf. verdipapirhandelloven § 2-3 første ledd,
 - c) verdipapirregistre, jf. verdipapirregisterloven § 1-3,
 - d) pensjonskasser, jf. forsikringsvirksomhetsloven kapittel 7,
 - e) forsikringsselskaper, jf. forsikringsvirksomhetsloven kapittel 1,
 - f) forvaltningsselskaper, jf. verdipapirfondloven § 1-2 første ledd nr. 2,
 - g) verdipapirfond, jf. verdipapirfondloven § 1-2 første ledd nr. 1,
 - h) alternative investeringsfond, jf. AIF-loven § 1-2 bokstav a,
 - i) andre investeringsenheter,
 - j) andre som har penger til forvaltning eller driver utlånsvirksomhet eller låneformidling som næring, samt andre som tar del i forvaltningen eller omsetningen av finansielle instrumenter eller andre finansielle produkter for andres regning som ledd i sin forretningsvirksomhet.

Departementet kan gi forskrifter om opplysningspliktiges registreringsplikt hos utenlandske skattemyndigheter.

2. Det skal gis opplysninger om innskuddskonti og lånekonti, innskudd i verdipapirfond og alternative investeringsfond, innskudd og andre interesser i andre investeringsenheter, finansielle instrumenter og andre finansielle produkter, forsikringer, individuelle pensjonsavtaler og innskuddspensjonsordninger mv. Opplysningene skal blant annet vise saldo eller verdi, avkastning, utbetalinger, erverv

og realisasjon. Departementet kan gi forskrifter om opplysningsplikt ved formidling av bestemte betalinger, og om at opplysningspliktige som nevnt i nr. 1 bokstav a skal gi opplysninger om kontonummer som er aktuelle for overføring av eventuelle tilgodebeløp etter skatteavregning.

3. Det skal gis opplysninger som nevnt i nr. 2 for blant annet den enkelte kontohaver, disponent, investor, forsikringstaker, forsikrede og mottaker av utbetalinger. Opplysningspliktige skal identifisere kontohavere mv. som nevnt i første punktum og reelle rettighetshavere. Departementet kan gi forskrifter om fremgangsmåten ved slik identifisering, herunder om innhenting av egenerklæring om skattemessig bosted mv. og om at opplysningspliktige skal oppbevare opplysninger og dokumentasjon benyttet i forbindelse med identifisering. Det kan gis forskrifter om at virkningen av at pliktig egenerklæring ikke er innhentet ved opprettelse av ny kontoavtale skal være at slik avtale ikke kan inngås.

4. Dersom opplysningspliktig etter denne bestemmelsen gjennomfører eller medvirker til handlinger hvor det hovedsakelige formålet er å unngå pliktene etter denne bestemmelsen, skal pliktene etter denne bestemmelsen likevel gjelde.

§ 5-4 skal lyde:

§ 5-4 Om fordringer og gjeld i selskapsforhold

Aksjeselskap, allmennaksjeselskap samt likestilte selskap og sammenslutninger som nevnt i skatteloven § 10-1, og deltakerlignet selskap, jf. skatteloven § 10-40, plikter å gi opplysninger om gjeld og rentebetalinger til personlig skattyter. Opplysningene spesifiseres slik at lånesaldo ved inngangen til hver kalendermåned framgår. Bestemmelsen gjelder ikke for lån knyttet til mengdegjeldsbrev og innskudd i bank.

§ 5-5 nr. 3 skal lyde:

3. *Norsk Pasientskadeerstatning* skal gi opplysninger om utbetalinger i siste år til skadelidte. *Utbetal*er av erstatning for personskade og tap av forsørger skal gi opplysninger om slike utbetalinger siste år, unntatt når fysiske personer er *utbetal*er.

§ 5-9 bokstav a til c og bokstav f oppheves. Nåværende § 5-9 bokstav d og e blir bokstav a og b. Nåværende bokstav g til i blir bokstav c til e.

§ 5-12 nr. 4 oppheves.

§ 6-6 nr. 1 skal lyde:

1. Ligningsmyndighetene kan pålegge bokføringspliktig som omfattes av § 4-2 nr. 1 å oppfylle sin plikt til å innrette bokføringen, spesifikasjonen, dokumentasjonen og oppbevaringen av regnskapsopplysninger i samsvar med regler gitt i eller i medhold av lov 19. november 2004 nr. 73 om bokføring. *Det samme gjelder plikt til å oppbevare dokumentasjon i samsvar med bestemmelser gitt i eller i medhold av § 5-3 nr. 3.* Pålegg om bokføring rettes til styret i selskap, samvirkeforetak, forening, innretning eller organisasjon, og sendes hvert medlem. Det skal fastsettes en frist for oppfyllelse. Fristen skal være minimum fire uker og ikke lenger enn ett år.

II

Endringene under I trer i kraft straks.